אחרוסת קאמר מר או אחרדל קאמר מר א"ל למאי נפקא מינה לדרב כהנא דאמר רב כהנא מחלוקת לתוך החרדל אבל לתוך החרוסת דברי הכל ישרף מיד א"ל [א]לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי א"ר אשי כוותיה דרב כהנא מסתברא מדאמר שמואל [ב]אין הלכה כרבי יוסי מאי לאו (א) צמותי הוא דלא צמית הא חמועי מחמעא לא דילמא לא מצמת צמית ולא חמוע מחמע: אין מבשלין וכו': ת"ר [ג]במים אין לי אלא במים שאר משקין מניין אמרת קל וחומר ומה מים שאין מפיגין טעמן אסורין שאר משקין שמפיגין טעמן לא כ"ש רבי אומר במים אין לי אלא מים שאר משקין מניין [ד]ת"ל [ו]ובשל מבושל מ"מ מאי בינייהו איכא בינייהו צלי קדר ורבנן האי בשל מבושל מאי עבדי להו מבעי ליה לכדתניא [ג]בשלו ואח"כ צלאו או שצלאו ואח"כ בשלו חייב בשלמא בשלו ואח"כ צלאו חייב דהא בשליה אלא צלאו ואח"כ בשלו הא צלי אש הוא אמאי אמר רב כהנא הא מני רבי יוסי היא [ד]דתניא יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נימוח דברי ר"מ רבי יוסי אומר [ה]יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נימוח עולא אמר אפילו תימא ר"מ שאני הכא דאמר קרא [ו]ובשל מבושל מ"מ ת"ר [ו]יכול צלאו כל צורכו יהא חייב ת"ל [ו]אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים נא ובשל מבושל אמרתי לך ולא שצלאו כל צורכו היכי דמי אמר רב אשי [ז]דשויא חרוכא תנו רבנן [ו]יכול אכל כזית חי יהא חייב תלמוד לומר אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל נא ובשל אמרתי לך ולא חי יכול יהא מותר תלמוד לומר [ו]כי אם צלי אש היכי דמי נא אמר רב כדאמרי פרסאי אברנים [ו]אמר רב חסדא [ז]המבשל בחמי טבריא בשבת פטור פסח שבשלו בחמי טבריא חייב מאי שנא בשבת דלא דתולדות אש בעינן וליכא פסח נמי לאו תולדות אש הוא אמר רבא [ח]מאי חייב [ז]דקתני דקא עבר משום צלי אש רב חייא בריה דרב נתן מתני לה להא דרב חסדא בהדיא א"ר חסדא המבשל בחמי טבריא בשבת פטור ופסח שבשלו בחמי טבריא חייב שעבר משום צלי אש אמר [ח]רבא [ט]אכלו נא

לוקה

אחרוסת קאמר. מי אית לך דרבנן נמי אחרוסת פליגי: **לא סבירא לי.** אלא בחרוסת נמי שרו והלכה כמותן: **כוותיה דרב כהנא מסתברא.** דאמר רבנן אחרוסת לא פליגי וכי אמר שמואל הלכה כחכמים אחרדל קאמר: **אין הלכה כרבי יוסי.** דאמר לעיל [מ:] חומץ צומתן: **מאי לאו.** מדלא צמית תנין שהתחילו ליאפח ככר אלמא (ב) כשאר משקין הוא אחמועי נמי מחמע את הניתן מתחלה לתוכו כדרב כהנא אלמא שמואל כרב כהנא סבירא ליה וכי קאמר שמואל הלכה כחכמים אחרדל קאמר ולא אחרוסת: **לא מיצמת צמית.** את שהתחיל להחמיץ ולא מחמע נמי את הניתן לתוכו דלא הוי כמים: **במים.** ובשל מבושל במים: **שמפיגין טעמן.** שנותנין בו טעם שלהן: **ובשל מבושל.** רבויא הוא דהוה ליה למיכתב נא ומבושל: **צלי קדר.** שמבשלין אותו בקדירה בלא מים ובלא שום משקה אלא מים הנפלטין ממנו. למאן דיליף לה מק"ו הכא שרי לרבי דיליף מרבויא האי נמי בשל מבושל הוא: **חייב.** מלקות על אכילתו: **ר' יוסי היא.** דאמר בישול לאחר אפיה בישול הוא: **יוצאין.** ידי חובת מצה ברקיק השרוי בתבשיל לאחר אפייתו ואף על פי שמתמסמס לחם הוא כל זמן שהוא קיים שלא נימוח לגמרי וכן במבושל: **אבל לא במבושל.** דלאו לחם קרינא ביה ואע"פ שכבר נאפה בתנור הואיל וחזר ובישלו ביטלו מתורת לחם: **שאני הכא.** דרבייה קרא ובשל מבושל דהוי ליה למכתב ומבושל וגזירת הכתוב היא בפסח: **יכול צלאו כל צורכו.** ואח"כ בשלו יהא חייב והאי תנא הוא דאמר לעיל צלאו ואח"כ בישלו חייב. לישנא אחרינא יכול צלאו כל צורכו דשויא חרוכא כדמפרש יהא חייב דלאו צלי אש הוא אלא קלי אש ושרוף וזה עיקר ולשון · אינו כלום דההוא תנא כיון דרבי קרא צלאו ואחר כך בישלו מה לי שויה חרוכא מה לי לא שויה: **חרוכא.** שרוף: **חי.** לגמרי שלא נצלה כלל: **נא.** צלי ואינו צלי: **יכול יהא מותר.** לאכול ממנו חי לכתחלה דאפי' איסורא נמי ליכא תלמוד לומר אל תאכלו ממנו נא כי אם צלי אש ולא זה שאינו צלי והוי לאו שבכללות והאי תנא סבר אין לוקין על לאו שבכללות: **כדאמרי פרסאי אברנים.** אותה צליה שבלשון פרסי קרויה אברנים בלשון הקודש קרי נא: **חמי טבריא.** מעיינות רותחין: **פסח שבישלו בחמי טבריא חייב.** על אכילתו וקא סלקא דעתך משום דלא תאכל מבושל: **דלאו תולדות אש היא.** הלכך לאו בישול הוא דליהוי חייב משום אב מלאכה: **משום צלי אש.** לאו דלא תאכל כי אם צלי אש איכא ולא לאו דבישול וסבר לוקין על לאו שבכללות: **כהדיא.** דחייב רב חסדא משום צלי אש ולאו משום בישול:

לוקה

לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי. אף על גב דתניא כוותיה קסבר מתניתין פליגא: **מדאמר** שמואל אין הלכה כרבי יוסי. השתא מדמי חומץ לחרוסת וע"כ נראה לר"י דעולא דאמר לעיל בין כך ובין כך אסור משום לך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב פליג אדרב כהנא דהא רב כהנא דאמר אבל לתוך חרוסת לדברי הכל ישרף ולעולא לא אסר אלא משום לך לך אמרינן: **מאי** לאו מדלא מצמת מחמע. קשה לר"י דלעיל קאמר י"א אף נותן את החומץ ואח"כ וכו' ופריך ולוקמא כר' יוסי דאמר שורן בחומץ וחומץ צומתן משמע דתנא קמא דיש אומרים היינו ת"ק דר' יוסי דלית ליה דחומץ צמית ואפילו הכי קאמר נותן הקמח ואח"כ נותן את החומץ אלמא קסבר אע"ג דלא צמית חמועי נמי לא מחמע ותור"י דלעיל איירי לפי המסקנא דהכא:

[י]**אין** מבשלים את הפסח לא במשקין וכו'. תימה למה שנאו כאן אי משום דתנא ירקות שלוקות ומבושלות א"כ מיד היה לו לשנות בסמוך אחריה: **איכא** בינייהו צלי קדר. פי' אי לוקה עליו אי לא אבל לכולי עלמא פסול הוי ועשה נמי אית ביה דצלי מחמת ד"א הוא כדאמרינן בריש כילד צולין (לקמן עה:) נטף מרוטבו על החרס וחזר עליו יטול את מקומו נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו וכן שאר משקין לא איצטריך למילף אלא לענין מלקות אבל פשיטא דלכל הפחות איכא עשה דכי אם צלי אש וא"ת והיכי יליף שאר משקין מק"ו והא אין מזהירין מן הדין ויש לומר דהאי קל וחומר אינו אלא מגלה דבישול דקרא איירי אף בשאר משקין:

אמר רב כהנא הא מני ר' יוסי היא. תימה דרב כהנא דמוקי לה כרבי יוסי לרבנן האי בשל מבושל מאי עבדי להו דצלאו ואחר כך בישלו לא צריך קרא דמסברא ידעינן דבישול מבטל הצליה כדאמר רבי יוסי גבי מצה ויש לומר דרב כהנא סבר דרבי יוסי יליף מבשל מבושל דבישול מבטל אפייה:

אבל לא במבושל. פ"ה דבישול מבטל ליה מתורת לחם ולפי' מיירי בבלילתו רכה דבלילתו עבה לא נפיק מתורת לחם כדפירש לעיל ור"י מפרש דמיירי בבלילתו עבה ופסולה משום מצה עשירה ומייתי דכי היכי דסבר רבי יוסי דבישול מפיק ליה מתורת אפייה לשוויה מצה עשירה כאילו לא נאפה ה"נ גבי פסח עקר מיניה בישול שם צליה:

עולא אמר אפי' תימא ר' מאיר וכו'. הכא מדמי פסח לבישול מצה והיינו דלא כמסקנא דכילד מברכין (ברכות דף לח:) דקאמר התם עולא משמיה דר' יוחנן שלקות מברכין עליהם שהכל לרבי יוסי דאית ליה הכא גבי מצה דבישול מבטל האפיה ה"נ בישול מבטל מהם שם ירק ודחי ע"כ לא קאמר רבי יוסי אלא דבעינן טעם מצה ועולא לטעמיה דלא בעי לדחויא הכא טעמא דרבי יוסי דבעינן טעם מצה והתם נמי קאמר דלרבי יוסי מברך שהכל:

אכל

מסורת הש"ס

א) [עירובין קג: וש"נ], ב) [לעיל מ.], ג) [תוספתא פ"ה ה"ט], ד) ברכות לח:, ה) [עי' תוס' חולין קטו. ד"ה שלין], ו) שבת מ:, ז) [ויותר נכון לגרוס מאי חייב דקאמר], ח) ב"מ קטו:, ט) [גי' הב"ח בפרק ח' מהלכות ק"פ דין ד' אמר אביי אכל נא לוקה וכו' רבא אמר אין לוקין על לאו שבכללות וכ"כ הכ"מ שם בפרק י"ח מהלכות סנהדרין דין ג' וע"ע מ"ש הכ"מ פ"ה מהלכות נזירות דין ח' ורמזיה לגירסתם ממ"ש תוס' שבת דף כג: ד"ה גוררה ועוד שם ע: ד"ה טעם וכו' דלאן מהדרך להקדים רבא לאביי וכ"כ בשאר דוכתי וכ"כ הרא"ש פ"ד דב"מ סימן י"ט שלא מצינו בכל הש"ס שקבע דברי רבא קודם וכו' ע"ש.], י) שייך לעיל במשנה.

◆

תורה אור השלם

ו. אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ:

שמות יב ט

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין הלכה כרבי יוסי מאי לאו מדלא צמית חמועי נמי מחמעא כצ"ל ותיבות לחמועי הוא ותיבת הא נמחק: (ב) רש"י ד"ה מאי לאו וכו' אלמא כשאר משקין אחמועי כצ"ל ותיבת הוא נמחק:

◆

מוסף רש"י

יוצאין ברקיק השרוי. במים, ידי אכילת מצה של מצוה וקרינן ביה לחם עוני (ברכות לח:).

עין משפט נר מצוה

קעז א ב מיי' פ"ח מהל' ק"פ הלכה ז ח סמג לאוין שנ:

קעח ג מיי' פ"ו מהל' חמץ הלכה ו טור ש"ע או"ח סימן תסא סעיף ד:

קעט ד ה ו מיי' פ"ח מהלכות ק"פ הל' ו סמג לאוין שנ:

קפ ז מיי' פ"ט מהלכות שבת הלכה ג:

קפא ח מיי' פ"ח מהל' ק"פ הלכה י:

◆

רבינו חננאל

ת"ר ובשל מבושל במים, אין לי אלא במים, שאר משקים מנין, אמרת קל וחומר מה מים שאין מפיגין טעם הבשר אסור שאר משקין שמפיגין טעמו של בשר אינו דין שאסור. ר' אומר במים, אין לי אלא במים שאר משקין כמים, מי פירות מנין, ת"ל ובשל מבושל במים מכל מקום, לר' דמפיק ליה מלשון בשול אפילו צלי קדר, כיון שהוא עשוי כמין בשול אסור הוא, ות"ק דממעט מכח הפגת הטעם צלי קדר מותר שאינו מפיג טעמו. ות"ק דמייתי ליה לשאר משקין בק"ו ובשל מבושל מאי עביד ליה, מבעי ליה דאפילו אם בשלו אחר שצלאו או צלאו אחר שבשלו חייב, וכר' יוסי דתאני יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל ואע"פ שלא נימוח, הרי לר' יוסי אע"פ כי רקיק זה אפוי הוא, כיון שבשלו יצא מתורת אפוי והרי הוא כמבושל, כך זה הבשר אע"פ שצלאו, כיון שבשלו יצא מתורת צלי, והרי הוא כמבושל. צלאו כל צרכו כגון דשויא חרוכא פטור, כי אינו חייב אלא על נא ועל מבושל. פירוש נא אברנים, כגון שנצלה מעט. אבל בשר חי לגמרי ולא עבר באש כלל אינו חייב. אמר רב חסדא המבשל בשבת בחמי טבריא פטור. דלאו תולדות אור הן, פסח שבשלו בחמי טבריא פטור. אמר רבא ועובר משום דבעינן צלי אש וליכא. אמר רבא אכל נא